

سازمان نظام مهندسی معادن خراسان رضوی
(واحد آموزش)

موادی منتخب از قانون و آئین نامه اکتشاف و بهره برداری معادن

دوره آموزشی کوتاه مدت

مدرس:

اکبر توکلی راد

دی ماه ۱۴۰۲

فصل یکم

موادی از قانون اکتشاف معادن

— تعاریف

— طبقه بندی مواد معدنی

— مواد ۵، ۶، ۷ و ۸ قانون معادن و تبصره های مربوطه

درخصوص پروانه اکتشاف و گواهینامه کشف

موادی از قانون اکتشاف معادن

تعاریف:

عملیات معدنی: عبارت از اکتشاف، تجهیز، استخراج، کانه آرای و فرآوری است.

صنایع معدنی: صنایعی که بخشی از ماده اولیه آن ها را مواد معدنی تشکیل می دهد.

کانه (کانسنگ): مواد معدنی یا کانی های موجود در کانسار که دارای ارزش اقتصادی است.

ذخیره معدنی (کانسار): منبع معدنی که بهره برداری از آن سودآور و مقرون به صرفه است.

ذخیره: میزان وزنی یا حجمی کانه (کانسنگ) موجود در ذخیره معدنی (کانسار) است.

اکتشاف: مجموعه عملیات و تجسس ارادی که به منظور یافتن (کانسار) انجام

می گیرد و شامل عملیاتی از جمله موارد زیر است:

(۱) نمونه برداری و انجام آزمایش های کمی و کیفی

(۲) بررسی های زمین شناسی، سنجش از راه دور، ژئوشیمیایی، ژئوفیزیکی و امثال آن.

(۳) حفاری روباز و زیرزمینی

(۴) حفر گمانه و چاه پیمایی

(۵) تعیین شکل، کیفیت و کمیت ذخیره معدنی و تعیین نقشه های مربوط

استخراج: مجموعه عملیاتی است که به منظور جداکردن کانه (کانسنگ) از

ذخیره معدنی (کانسار) و انتقال آن به محل انباشت مواد انجام می گیرد.

کانه آرای: کلیه عملیات فیزیکی، شیمیایی و یا فیزیکی - شیمیایی که به منظور

جدا کردن قسمتی از مواد باطله از کانه (کانسنگ) و یا تفکیک کانه ها (کانسنگ

ها) از یکدیگر انجام می گیرد.

فرآوری: عملیاتی که بر روی مواد خام معدنی یا مواد کانه آرای شده، انجام و

موجب تولید مواد اولیه صنعتی می شود.

پروانه اکتشاف: مجوزی است که برای انجام عملیات اکتشاف مواد معدنی در

محدوده مشخص از طرف وزارت صنعت، معدن و تجارت صادر می شود.

گواهی کشف: تأییدیه ای که توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت، پس از اتمام

عملیات اکتشافی و کشف ذخیره به نام دارنده پروانه اکتشاف صادر می شود.

کاشف: به شخصی اطلاق می شود که گواهی کشف به نام وی صادر شده است.

بهره برداری: مجموعه عملیاتی که به منظور استخراج و کانه آرایی و به دست

آوردن مواد معدنی قابل فروش انجام می گیرد.

پروانه بهره برداری: مجوزی که توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت برای بهره

برداری از معادن در محدوده ای مشخص صادر می گردد.

بهره بردار: شخص حقیقی یا حقوقی که دارای پروانه بهره برداری از وزارت

صنعت، معدن و تجارت است.

اجازه برداشت: مجوزی که از طرف وزارت صنعت، معدن و تجارت برای تأمین

مصالح ساختمانی مورد نیاز طرح های عمرانی و برداشت واریزه ها، ذخایر محدود

کشف شده و برداشت جزئی از یک ذخیره معدنی و نیز عملیات آزمایشگاهی صادر

می شود.

معادن بلامعارض: معادنی که فاقد بهره بردار است یا واگذاری آن از نظر این قانون
منعی ندارد.

حقوق دولتی: به سهم دولت که ناشی از استخراج، بهره برداری و برداشت هر واحد
از ماده یا مواد معدنی است اطلاق می شود.

ماده ۳ (اصلاحی به موجب ماده ۳ ق.ا.ق.م ۱۳۹۰). مواد معدنی به شرح زیر طبقه
بندی می شوند:

الف) مواد معدنی طبقه یک عبارتند از:

سنگ آهک، سنگ گچ، شن و ماسه، خاک رس، صدف دریایی، پوکه معدنی، نمک آبی
و سنگی، مارن، سنگ لاشه ساختمانی و نظایر آنها

ب) مواد معدنی طبقه دوم عبارتند از:

۱. مواد معدنی آهن، طلا، کرم، قلع، جیوه، سرب، روی، مس، تیتانیم، آنتیموان،
مولیبدن، کبالت، تنگستن، کادمیوم و سایر فلزات

۲. نیترات ها، فسفات ها، بورات ها، نمک های قلیایی، سولفات ها، کربنات ها، کلروریت
ها به استثناء مواد یاد شده در طبقه یک و نظایر آنها

۳. میکا، گرافیت، تالک، کائولن، نسوزها، فلدسپات، سنگ و ماسه سیلیسی، پرلیت،
دیاتومیت، زئولیت، بوکسیت، خاک سرخ، خاک زرد، خاک های صنعتی و نظایر آنها.

۴. سنگ ها و کانی های قیمتی و نیمه قیمتی مانند الماس، زمرد، یاقوت، یشم، فیروزه، انواع عقیق و امثال آنها.

۵. انواع سنگ های تزئینی و نما

۶. انواع زغال سنگ ها و شیل ها، قیر طبیعی و سنگ آسفالت طبیعی

۷. مواد طبیعی قابل استحصال از آب ها و نیز گازهای معدنی به استثناء گازهای هیدروکربوری

۸. مواد معدنی موجود در فلات قاره

مواد معدنی طبقه سه عبارتند از:

کلیه هیدروکربن ها، به استثناء زغال سنگ مانند: نفت خام، گاز طبیعی، پلمه سنگ های نفتی، ماسه های آغشته به نفت و امثال آنها

مواد معدنی طبقه چهار عبارتند از:

کلیه مواد پرتوزا اعم از اولیه و ثانویه

تبصره ۱. طبقه آن دسته از مواد معدنی که در این ماده مشخص نشده یا مورد تردید باشد و نیز طبقه موادی شامل چند ماده از یک طبقه و موادی از طبقه دیگر، بر حسب نوع، اهمیت و ارزش این مواد به پیشنهاد وزارت صنعت، معدن و تجارت و تصویب شورای عالی معادن تعیین می شود.

ماده ۵ (اصلاحی به موجب ماده ۵ ق.ا.ق.م مصوب ۱۳۹۰). اکتشاف ذخایر

معدنی توسط اشخاص حقیقی و حقوقی مجاز انجام می شود.

وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است بستر لازم را برای اکتشاف ذخایر

معدنی در سراسر کشور برای اشخاص حقیقی و حقوقی فراهم کند.

تبصره ۱. دولت مکلف است در لایحه بودجه سالانه، نسبت به تأمین اعتبار

لازم جهت ایجاد بستر مناسب برای اکتشاف ذخایر معدنی در سراسر کشور

اقدام نماید.

ماده ۶. اکتشاف ذخایر معدنی، منوط به صدور پروانه اکتشاف توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت است. چگونگی اخذ پروانه، ضوابط اکتشاف، مدت اعتبار پروانه، انتقال حقوق متعلق به آن پروانه و نیز سایر موارد ضروری مربوط برابر مفاد این قانون در آیین نامه اجرایی تعیین خواهد شد.

تبصره ۱. اکتشاف حین بهره برداری نیاز به صدور پروانه اکتشاف ندارد، لکن در صورت کشف ذخیره یا ماده معدنی جدید گواهی کشف دارنده پروانه بهره برداری به ترتیب با رعایت مفاد این قانون اصلاح یا گواهی جدید صادر خواهد شد.

تبصره ۲. متقاضیان پروانه اکتشاف موظفند در زمان تعیین و تحویل محدوده بلامعارض، مبلغی را بر اساس تعرفه ای که سالانه از طرف وزارت صنعت، معدن و تجارت پیشنهاد می شود و در شورای عالی معادن به تصویب می رسد پرداخت نمایند.

تبصره ۳. دارندگان پروانه اکتشاف به استثناء مالک یا مالکان شخصی در ملک خود یا موقوفات موظفند از زمان صدور پروانه اکتشاف، سالانه به ازاء هر کیلومتر مربع از محدوده اکتشافی، مبلغی را به دولت پرداخت نمایند. میزان این مبلغ هر سال به پیشنهاد وزارت صنعت، معدن و تجارت و تصویب شورای عالی معادن تعیین می شود.

تبصره ۴. درآمدهای ناشی از اجرای تبصره های ۲ و ۳ این ماده به حساب خزانه داری کل واریز و معادل آن در بودجه سالانه وزارت صنعت، معدن و تجارت برای توسعه معادن با اولویت اکتشاف منظور می گردد.

ماده ۷ (اصلاحی به موجب ماده ۷ ق.ا.ق.م مصوب ۱۳۹۰). وزارت صنعت،

معادن و تجارت مکلف است پس از رسیدگی به گزارش عملیات اکتشاف

که توسط اشخاص حقیقی و حقوقی ذی صلاح انجام شده است و تأیید

آن نسبت به صدور گواهی کشف به نام دارنده پروانه اکتشاف آن اقدام

می نماید. در گواهی کشف باید نوع یا انواع ماده معدنی کشف شده،

کمیت و کیفیت آن، حدود و مساحت زمین مورد اکتشاف و هزینه

عملیات اکتشافی ذکر شود. گواهی کشف با تأیید وزارت صنعت، معادن و

تجارت ظرف یک سال از تاریخ صدور قابل انتقال به اشخاص ثالث است.

تبصره: در صورت عدم دستیابی به کانه (کانسنگ) پس از انجام عملیات

اکتشافی حقی برای دارنده پروانه اکتشاف ایجاد نمی شود.

ماده ۸. دارندگان گواهی کشف می توانند حداکثر ظرف یک سال پس از صدور گواهی کشف، درخواست خود را برای اخذ پروانه بهره برداری معدن کشف شده، تسلیم وزارت صنعت، معدن و تجارت نمایند. عدم تسلیم درخواست مزبور در مهلت مقرر موجب سلب حق اولویت یاد شده، از آنان خواهد شد.

تبصره: در صورت عدم تسلیم به موقع درخواست یاد شده، هزینه های اکتشافی مندرج در گواهی کشف، توسط بهره بردار ذخیره معدنی مکشوفه به دارنده گواهی مذکور به ترتیبی که در آیین نامه اجرایی این قانون مشخص خواهد شد پرداخت می گردد.

بهره برداری

ماده ۹. (اصلاحی به موجب ماده ۸ ق.ا.ق.م مصوب ۱۳۹۰). بهره برداری از ذخایر معدنی، به جز موارد مربوط به وزارتخانه های نفت و نیرو و سازمان انرژی اتمی ایران مستلزم اخذ پروانه بهره برداری از وزارت صنعت، معدن و تجارت است. پروانه بهره برداری سندی رسمی، لازم الاجراء، قابل معامله، تمدید و توثیق است که متضمن حق انتفاع دارنده پروانه از ذخیره معدنی مندرج در پروانه و نیز در بردارنده تعهدات وی در اجرای مفاد آن می باشد. مدت هر دوره بهره برداری حداکثر تا بیست و پنج سال است.

تبصره ۱. موسسات مالی نظیر بانک ها مکلفند معادن دارای پروانه بهره برداری را به عنوان وثیقه و تضمین اعطاء و بازپرداخت تسهیلات مالی بپذیرند.

تبصره ۲. بهره برداران از ذخایر معدنی طبقه دو به استثناء بهره برداران کاشف و یا دارندگان گواهی کشف مکلفند حداکثر نیم درصد (۵/۰٪) از محصول استخراج شده در سر معدن یا بهای آن را به نرخ روز به اختیار کاشف از تاریخ شروع به استخراج حداکثر به میزان ذخیره مندرج در گواهی کشف تا حداکثر بیست و پنج سال به عنوان حق اکتشاف به وی بپردازند.

ماده ۱۱. وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است در صدور پروانه اکتشاف و بهره برداری از معادن به خانواده های شهدا و جانبازان و ایثارگران و شرکت های تعاونی و سهامی افراد واجد شرایط محلی، با رعایت مفاد این قانون اولویت دهد.

ماده ۱۲. (اصلاحی به موجب ماده ۱۰ ق.ا.ق.م مصوب ۱۳۹۰). شورای عالی معادن برای ایجاد وحدت رویه و هماهنگی در انجام تکالیف و اختیارات تعیین شده در این قانون و حفظ حقوق دولت و دارندگان پروانه فعالیت های معدنی و همچنین ایجاد امنیت سرمایه گذاری در این بخش با ترکیب زیر تشکیل می شود:

۱. وزیر صنعت، معدن و تجارت (رئیس)
۲. یک نفر از قضات عالی رتبه به انتخاب رئیس قوه قضائیه
۳. رئیس سازمان حفاظت محیط زیست
۴. معاون امور معدنی وزیر صنعت، معدن و تجارت (دبیر)
۵. رئیس سازمان جنگل ها، منابع طبیعی و آبخیزداری کشور

۶. یک نفر حقوقدان آشنا به قوانین حوزه صنعت و معدن با معرفی

وزیر صنعت، معدن و تجارت

۷. رئیس سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور

۸. یک نفر از مدیران معدنی ستاد وزارت صنعت، معدن و تجارت با

معرفی وزیر

۹. یک نفر از متخصصین صاحب نظر در امور معدنی به انتخاب شورای

مرکزی سازمان نظام مهندسی معدن کشور

۱۰. یک نفر از بهره برداران با تجربه و متخصص در امور معدنی با

انتخاب خانه معدن

۱۱. یک نفر از بهره برداران با تجربه و متخصص در امور معدنی با

انتخاب اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران

ماده منتخب از قانون برنامه ششم توسعه:

(تشکیل شورای معادن در استانها)

ماده ۴۳. دولت مکلف است به منظور حمایت، توسعه و ارتقای جایگاه بخش معدن و صنایع معدنی در اقتصاد ملی، در طی سالهای اجرای قانون برنامه:

الف) شورای معادن در هر استان با ترکیب، وظایف و اختیارات زیر تشکیل دهد:

۱) ترکیب شورا:

- استاندار به عنوان رئیس شورا (غیرقابل تفویض)
- معاون امور عمرانی استاندار
- رئیس سازمان صنعت، معدن و تجارت (دبیر شورا)
- رئیس سازمان استان
- رئیس اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی استان (بدون حق رأی)

- رئیس اتاق تعاون استان (بدون حق رأی)
- یک نفر از قضات با معرفی رئیس قوه قضائیه (بدون حق رأی)
- دو نفر از اعضای نظام مهندسی معدن استان با انتخاب هیأت رئیسه
نظام مهندسی معدن استان (بدون حق رأی)
- مدیرکل حفاظت محیط زیست استان
- مدیرکل منابع طبیعی استان
- رئیس سازمان جهاد کشاورزی استان
- فرمانده نیروی انتظامی استان (بدون حق رأی)
- دو نفر از نمایندگان استان در مجلس شورای اسلامی با رأی مجلس
(به عنوان ناظر)

مقررات عمومی

ماده ۱۹. هر کس بدون اخذ پروانه اکتشاف یا بهره برداری و یا اجازه برداشت اقدام به حفاری های اکتشافی، استخراج، برداشت و بهره برداری مواد معدنی نماید، متصرف در اموال عمومی و دولتی محسوب می شود و با او برابر قوانین و مقررات مربوط رفتار خواهد شد. در این موارد مأموران انتظامی موظفند حسب درخواست وزارت صنعت، معدن و تجارت بلافاصله از این گونه عملیات جلوگیری و متهم یا متهمان را برای صدور حکم به مراجع قضایی معرفی نمایند. وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است ضمن انجام اقدامات لازم، به موقع درخواست ضرر و زیان ناشی از جرم را به مرجع قضایی مربوط تسلیم نماید.

تبصره ۱. اینگونه اقدامات از مصادیق جرم مشهود است و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران مکلف است وظایف قانونی خود را در این موارد انجام دهد.

تبصره ۲. هرگونه تصرف اشخاص حقیقی یا حقوقی در محدوده دارای مجوز عملیات معدنی بدون داشتن حکم از مراجع قضایی، تصرف عدوانی

محسوب می شود. در این موارد نیروی انتظامی موظف است حسب درخواست دارندگان مجوز یا وزارت صنعت، معدن و تجارت، بلافاصله نسبت به رفع تصرف و مزاحمت اقدام و متهم یا متهمان را به مراجع قضایی معرفی نماید.

تبصره ۳. مزاحمت اشخاص حقیقی یا حقوقی به نحوی که مانع عملیات معدنی شود، جرم تلقی و مجرم ضمن جبران خسارت، به حبس از یک تا شش ماه و یا پرداخت جریمه نقدی معادل دو برابر خسارت وارده محکوم می شود.

ماده ۲۴ (اصلاحی به موجب ماده ۱۶ ق.ا.ق.م مصوب ۱۳۹۰). جهت تسریع در امر اکتشاف و بهره برداری از معادن، دستگاه های اجرایی و متولیان قانونی مربوط مکلفند حداکثر ظرف دو ماه نسبت به استعلام وزارت صنعت، معدن و تجارت جهت صدور پروانه اکتشاف در موارد ذیل اعلام نظر نمایند:

الف) حریم قانونی راه ها و راه آهن

ب) داخل شهرها و حریم قانونی آنها

پ) حریم قانونی سدها و شبکه های توزیع آب و حوضچه های سدها و

قنوات

ت) داخل جنگل ها و مراتع

ث) حریم اماکن مقدسه و ابنیه تاریخی

ج) حریم پادگان ها و محل استقرار نیروهای مسلح

چ) مناطقی با عنوان پارک ملی، آثار طبیعی ملی، پناهگاه حیات وحش و

حفاظت شده

ح) حوزه های دارای مواد پرتوزا بیش از حد مجاز

استعلام از دستگاه های اجرایی ذیربط، توسط وزارت صنعت، معدن و

تجارت و فقط یک بار برای صدور پروانه اکتشاف انجام می گیرد. پروانه

اکتشاف توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت حداکثر سه ماه پس از

استعلام صادر می شود. اعلام نظر باید برای کل محدوده مورد تقاضا

صورت گیرد و عدم اعلام نظر در مهلت مقرر به منزله موافقت دستگاه

های مذکور تلقی می شود.

تبصره ۱. دستگاه های اجرایی مربوط مکلفند ظرف سه ماه پس از ابلاغ این قانون، نسبت به اعلام وضعیت حریم های قانونی خود به وزارت صنعت، معدن و تجارت اقدام نمایند.

تبصره ۲. سازمان انرژی اتمی ایران مکلف است ظرف سه ماه پس از ابلاغ این قانون حوزه های اکتشافی دارای مواد پرتوزا بیش از حد مجاز را به وزارت صنعت، معدن و تجارت اعلام نماید. همچنین سازمان انرژی اتمی ایران ابتدا هر سال محدوده های جدید را اعلام می کند و وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است با رعایت مفاد این ماده در مناطق اعلام شده از سازمان انرژی اتمی ایران استعلام نماید.

ماده ۲۷. وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است به منظور استفاده مطلوب از خدمات متخصصان معدن و زمین شناسی و امور مربوط به آن، این گروه را در قالب دفاتر فنی مهندسی ساماندهی کند. دولت موظف است لایحه نظام مهندسی معدن و زمین شناسی را تدوین نموده و ظرف شش ماه از تاریخ تصویب این قانون به مجلس ارائه نماید.

ماده ۳۳ (اصلاحی به موجب ماده ۲۲ ق.ا.ق.م مصوب ۱۳۹۰). کلیه کارکنان وزارت صنعت، معدن و تجارت و شرکت ها و سازمان های تابعه آن در زمان اشتغال و تا یک سال بعد از قطع اشتغال، نمی توانند به طور مستقیم یا غیرمستقیم در معاملات و امتیازات موضوع این قانون ذی سهم یا ذی نفع باشند. در صورت تخلف به انفصال دائم از خدمات دولتی و محرومیت از پنج تا ده سال از هرگونه عقد قرارداد معدنی و اخذ هرگونه مجوز عملیات معدنی، محکوم می گردند.

ماده ۳۴ (اصلاحی به موجب ماده ۲۳ ق.ا.ق.م مصوب ۱۳۹۰): وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است در معادن موضوع این قانون برای جلوگیری از تخریب و تضييع ذخایر معدنی و اجرای تعهدات اکتشاف

کنندگان و بهره برداران و رعایت اصول ایمنی و حفاظتی کارکنان معادن، طبق آیین نامه اجرایی این قانون نظارت و بازرسی نماید.

تبصره: وزارت صنعت، معدن و تجارت مجاز است جهت انجام امور کارشناسی، نظارت و بازرسی از اعضاء سازمان نظام مهندسی معدن بهره گیرد و بعضی از اختیارات غیر حاکمیتی خود در این زمینه را به سازمان مذکور تفویض نماید.

ماده ۳۵. (الحاقی به موجب بند ت ماده ۳۵ ق.ر.م.ت.ر): وزارت صنعت، معدن و تجارت و سازمان های تابعه و وابسته به آن از جمله سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکت های تابعه و وابسته به آن مکلفند طبق قانون اجرای سیاست های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی، استخراج و فروش معادن متعلق به خود را از طریق مزایده عمومی به بخش خصوصی یا تعاونی واگذار نمایند. عواید حاصل از واگذاری استخراج و فروش این گونه معادن پس از واریز به خزانه داری کل کشور با رعایت قانون مذکور در قالب بودجه های سنواتی از طریق سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکت های تابعه صرف زیرساخت معادن، اکتشاف، تحقیقات فرآورده های معدنی و پژوهش های کاربردی برای مواد معدنی و تکمیلی طرح های نیمه تمام معدنی و کمک به بخش فناوری (تکنولوژی) در بخش معدن می شود.

فروش مواد معدنی مذکور قبل از واگذاری استخراج و فروش صرفاً از طریق بورس کالا یا مزایده مجاز است.

تبصره: معادن جدید که توسط سازمان های مذکور کشف می شوند پس از اخذ گواهی کشف طبق سازوکار فوق باید واگذار شوند.

ماده ۲۶ (اصلاحی به موجب ماده (۱۸) قانون اصلاح قانون معادن مصوب ۱۳۹۰). محدوده های مربوط به اکتشاف، استخراج و انباشت و بهره برداری مواد معدنی و دفع مواد باطله واقع در منابع ملی بنا به تقاضای وزارت صنعت، معدن و تجارت توسط سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور ثبت می گردد. مساحت این محدوده ها که در مجوز صادر شده قید می شود به عرصه عملیاتی معدن مربوط است و تا پایان عمر معدن به صورت اموال عمومی در اختیار وزارت صنعت، معدن و تجارت قرار دارد. هرگونه عملیات خارج از موارد مندرج در مجوزهایی که صادر می شود به منزله تصرف در اموال عمومی محسوب می گردد.

آیین نامه اجرایی قانون معادن

مصوب ۱۳۹۲/۴/۱۱

فصل اول: تعاریف

فعالیت های معدنی:

عملیات پی جویی برای یافتن کانسارها و اکتشاف و استخراج معادن و
کانه آرای کانسنگ و فرآوری مواد معدنی و متالوژی استخراجی.

حریم:

محدوده تعیین شده توسط وزارت در خارج از محدوده پروانه فعالیت
های معدنی که در اختیار وزارت است و انجام هرگونه اقدامی در آن با
رعایت ماده (۲۳) قانون خواهد بود.

فصل دوم:

- بهره برداری معادن
- شورای عالی معادن
- شورای معادن استانها

ماده ۲. انجام عملیات اکتشاف توسط اشخاص حقیقی و حقوقی، مستلزم دریافت پروانه اکتشاف از وزارت است.

ماده ۳. مواد معدنی طبقه یک و دو موضوع ماده (۳) قانون به شش گروه به شرح زیر تقسیم می شوند:

الف) گروه اول: شن، ماسه و خاک رس

ب) گروه دوم: سنگ های لاشه ساختمانی طبق بند (ص) ماده (۱) قانون

پ) گروه سوم: مواد معدنی طبقه یک به استثنای گروه های یک و دو

ت) گروه چهارم: سنگ های تزئینی و نما

ث) گروه پنجم: مواد معدنی طبقه دو غیرفلزی به استثنای زغال سنگ و گروه چهار

ج) گروه ششم: مواد معدنی طبقه دو فلزی و زغالسنگ

ماده ۴. اکتشاف، مجموعه عملیات مندرج در بند (خ) ماده (۱) قانون است که دارای چهار مرحله شناسایی، پی جویی، اکتشاف عمومی و اکتشاف
تفصیلی است.

ماده ۵. اشخاص حقیقی و حقوقی متقاضی ثبت محدوده اکتشافی باید دارای شرایط زیر باشند:

الف) اشخاص حقیقی

۱. دارا بودن حداقل (۱۸) سال سن
۲. عدم شمول قانون راجع به منع مداخله وزرا و نمایندگان مجلسین و کارمندان دولت در معاملات دولتی و کشوری - مصوب ۱۳۳۷
۳. عدم شمول ماده (۳۳) قانون
۴. دارا بودن حداقل توان فنی و مالی
۵. نداشتن محرومیت از فعالیت های معدنی در زمان صدور پروانه اکتشاف

ب) اشخاص حقوقی

۱. در اساسنامه آنها موضوع فعالیت های معدنی درج شده باشد.
۲. دارا بودن حداقل توان فنی و مالی
۳. نداشتن محرومیت از فعالیت های معدنی در زمان صدور پروانه اکتشاف
۴. عدم شمول قانون راجع به منع مداخله وزرا و نمایندگان مجلسین و کارمندان دولت در معاملات دولتی و کشوری مصوب ۱۳۳۷

پ) اشخاص خارجی با رعایت قوانین و مقررات مربوط

- ماده ۸. مدت اعتبار پروانه اکتشاف برای مواد معدنی گروه های یک و دو حداکثر شش ماه و برای گروه های سه، چهار و پنج حداکثر یک سال است.

تبصره: مدت اعتبار پروانه اکتشاف موضوع این ماده با موافقت وزارت برای یک دوره قابل تمدید است.

ماده ۹. مدت اعتبار پروانه اکتشاف برای مواد معدنی گروه شش بر اساس طرح اکتشاف ارائه شده از سوی متقاضی که به تصویب وزارت می رسد، برای مراحل اول و دوم موضوع ماده (۴) شش ماه و برای مراحل سوم و چهارم موضوع ماده (۴) یک سال است.

تبصره: وزارت هنگام صدور پروانه اکتشاف، مدت زمان مراحل اکتشاف را با توجه به نوع ماده معدنی و طرح مصوب تعیین و در پروانه اکتشاف درج می کند. دارنده پروانه اکتشاف موظف است گزارش های مرحله ای را پس از اتمام هر مرحله با توجه به زمان بندی طرح مصوب به وزارت ارائه کند.

ماده ۱۰. مدت پروانه اکتشاف به تقاضای دارنده پروانه برای مواد معدنی گروه شش مشروط بر اینکه پیشرفت مراحل عملیات اکتشاف براساس طرح مصوب باشد، قابل تمدید است. مدت تمدید با توجه به هریک از مراحل طرح اکتشاف و مستندات ارائه شده از طرف متقاضی توسط وزارت به شرح زیر تعیین خواهد شد:

الف) مراحل اول و دوم اکتشاف غیرقابل تمدید است.

ب) برای مراحل سوم و چهارم اکتشاف، برای هر مرحله، یک نوبت

و حداکثر به مدت یک سال

تبصره: وزارت می تواند در موارد خاص برای تمدید گروه شش اقدام کند.

ماده ۱۱. چنانچه عملیات اکتشاف در مدت اعتبار پروانه اکتشاف و یا دوره

تمدید مراحل اکتشاف، به دلایل خارج از ید و اراده دارنده پروانه اکتشاف

به اتمام نرسد، با تأیید وزارت تمدید مجدد آن بلامانع است.

ماده ۱۲. حداکثر مساحت محدوده پروانه اکتشاف مواد معدنی گروه های

موضوع ماده (۳) به شرح زیر است:

الف) گروه یک: نیم کیلومتر

ب) گروه دو: یک کیلومتر مربع

پ) گروه سه: چهار کیلومتر مربع

ت) گروه چهار: سه کیلومتر مربع

ث) گروه پنج: بیست کیلومتر مربع

ج) گروه شش: دویست و پنجاه کیلومتر مربع

تبصره ۱: مساحت پروانه اکتشاف با توجه به حداکثر سقف تعیین شده در

این ماده طبق طرح اکتشاف متقاضی که بر اساس دستورالعمل های

مصوب وزارت تهیه و ارائه می شود، تعیین خواهد شد.

تبصره ۲. در موارد خاص با تأیید وزیر صنعت، معدن و تجارت، مساحت

بیشتری برای اکتشاف مواد معدنی تعیین می شود.

تبصره ۳. مساحت پروانه اکتشاف برای گروه شش با توجه به حداکثر

سقف تعیین شده به شرط پیوستگی محدوده و بر اساس دستورالعمل

وزارت خواهد بود.

ماده ۱۴. دارنده پروانه اکتشاف موظف است عملیات اکتشاف را براساس طرح اکتشاف مصوب و در مهلت مقرر انجام داده و گزارش دوره ای پیشرفت عملیات را در مهلت های تعیین شده به وزارت تسلیم کند.

تبصره ۱. طرح اکتشاف حاوی نوع و حجم عملیات اکتشاف همراه با برآورد هزینه ها و زمان بندی اجرای عملیات برای هریک از مراحل اکتشاف است که بر اساس ضوابط و معیارهای فنی ابلاغی وزارت، توسط دارنده پروانه اکتشاف ارائه می شود.

تبصره ۲. طرح اکتشاف و گزارش دوره ای پیشرفت عملیات اکتشاف باید توسط اشخاص دارای مجوز صلاحیت نظام مهندسی معدن تهیه و از سوی دارنده پروانه اکتشاف در مهلت مقرر به وزارت تسلیم شود.

ماده ۱۵. وزارت موظف است ظرف شش ماه از تاریخ ابلاغ این آیین نامه با مشارکت دستگاه های اجرایی ذیربط نسبت به طراحی، استقرار و به روز رسانی سامانه الکترونیکی پنجره واحد اقدام کند. از تاریخ تشکیل سامانه الکترونیکی، موضوع استعلام در فضای مجازی انجام خواهد شد.

ماده ۱۷. مراحل مربوط به اخذ استعلام از طریق پنجره واحد با مدیریت یکپارچه وزارت انجام می شود و متقاضی مسئولیتی در رابه با اخذ استعلام ندارد.

ماده ۲۱. پروانه اکتشاف در مدت اعتبار با رعایت مفاد این آیین نامه و با موافقت وزارت، فقط برای یک بار قابل انتقال است. انتقال گیرنده متعهد و ملزم به انجام تعهدات انتقال دهنده است. انتقال گیرنده باید حداقل توان فنی و مالی لازم را داشته باشد.

ماده ۲۲. دارنده پروانه اکتشاف موظف است پس از انجام هر مرحله از عملیات اکتشاف و در مدت اعتبار پروانه، گزارش پایان عملیات را بر حسب نوع ماده معدنی و بر اساس ضوابط و معیارهای مصوب وزارت، تهیه و به وزارت تسلیم و رسید دریافت کند.

تبصره: در صورت عدم ارائه گزارش پایان عملیات اکتشاف در هر مرحله توسط دارنده پروانه اکتشاف در مهلت مقرر، پروانه خود به خود لغو و وزارت تعهدی در قبال جبران هزینه های انجام شده ندارد.

ماده ۲۴. دارنده پروانه اکتشاف موظف است در گزارش جامع پایان
عملیات اکتشاف، نوع، کمیت، کیفیت و عیار انواع مواد معدنی از جمله
اصلی و همراه را با توجه به گروه بندی مواد معدنی این آیین نامه و رعایت
ضوابط و معیارها و دستورالعمل های مربوط به منظور درج در گواهی
کشف ارائه کند.

تبصره: ارائه گزارش مرحله ای متناسب با گروه بندی مواد معدنی موضوع
این آیین نامه شامل شرح عملیات انجام شده و مشخصات انواع مواد
معدنی شناسایی شده از جمله مواد معدنی اصلی و همراه توسط دارنده
پروانه اکتشاف الزامی است.

ماده ۲۵. در مواردی که به علت نقص عملیات و عدم توانایی دارنده پروانه
اکتشاف و یا به هر دلیلی پروانه اکتشاف لغو شود و از نظر کارشناسی
ادامه عملیات اکتشاف ضرورت داشته باشد، وزارت موظف است بلافاصله
نسبت به تنظیم صورتجلسه برآورد میزان عملیات اکتشاف انجام شده
مورد تأیید بر اساس طرح اکتشاف مصوب و مستندات مربوط اقدام کند.

تعیین میزان هزینه های انجام شده به تشخیص کارشناس نظام مهندسی

معدن براساس مندرجات صورتجلسه و مستندات مربوط خواهد بود.

تبصره ۱. عامل منتخب با رعایت این آیین نامه، موظف به پرداخت هزینه

های اکتشافی به عمل آمده توسط دارنده پروانه اکتشاف قبلی در زمان

صدور گواهی کشف یا مجوز برداشت است. صدور گواهی کشف یا مجوز

برداشت، مستلزم پرداخت هزینه های موضوع این ماده به قیمت روز

است.

تبصره ۲. در صورت عدم انجام تعهدات دارنده پروانه اکتشاف، وی

مشمول ماده (۲۰) قانون خواهد شد.

ماده ۲۹. در صورتی که دارنده گواهی کشف بخواهد گواهی کشف را به

دیگری منتقل کند، باید قبل از انقضای مهلت مقرر در ماده (۷) قانون،

^۱ - ماده ۲۰ اصلاحی به موجب ماده ۱۴ ق.ا.ق.م مصوب ۱۳۹۰: وزارت صنعت، معدن و تجارت به دارندگان مجوزهای اکتشاف و بهره برداری و اجازه برداشت که به تعهدات خود عمل ننمایند با تعیین مهلتی مناسب اخطار می کند تا تعهد خود را ایفاء نمایند. در صورتی که اشخاص مزبور در انقضای مهلت مقرر قانونی اقدامی ننمایند و یا اقدام انجام شده کافی نباشد، با تأیید شورای عالی معادن ملزم به پرداخت خسارات ناشی از عدم انجام تعهدات مربوط می شوند و یا در نهایت برای ادامه عملیات مربوط فاقد صلاحیت شناخته می شوند. انجام این عمل در اعتبار پروانه بهره برداری و یا حقوق اشخاص ثالث تأثیری ندارد.

تبصره ۱. مواردی که خارج از ید و اراده دارندگان مجوز باشد، از حکم این ماده مستثنی است.

تبصره ۲. موارد مشمول خسارت و فاقد صلاحیت و خارج از ید و اراده مکتشف و بهره بردار در آیین نامه اجرایی این قانون تعیین می شود.

درخواست خود را همراه با توافقنامه طرفین و مشخصات کامل انتقال گیرنده واجد شرایط مندرج در این آیین نامه به وزارت تسلیم کند. وزارت مراتب را برای تنظیم سند صلح، به وی اعلام می کند.

تبصره ۱. تاریخ رسمی و قطعی انتقال، تاریخ ظهرنویسی گ.واهی کشف از سوی وزارت است.

تبصره ۲. انتقال گواهی کشف تأثیری در مهلت مقرر در ماده (۸) قانون ندارد.

آیین نامه احرائی قانون معدن

مصوب ۹۲/۴/۱۱

فصل سوم. بهره برداری

ماده ۳۴. بهره برداری از ذخایر معدنی با رعایت ماده (۹) قانون مستلزم دریافت پروانه بهره برداری از وزارت است.

ماده ۳۵. دارنده گواهی کشف موظف است قبل از انقضای مهلت تعیین شده در ماده (۸) قانون، درخواست خود را به همراه طرح بهره برداری برای صدور پروانه بهره برداری طبق برگه (فرم) مربوط که توسط وزارت در اختیار وی قرار خواهد گرفت، به وزارت تسلیم کند.

تبصره ۱. عدم تسلیم درخواست بهره برداری از طرف دارنده گواهی کشف در مهلت مقرر موجب سلب اولویت از وی خواهد شد. وزارت موظف است با رعایت حقوق کاشف، موضوع تبصره ماده (۸) قانون و تبصره (۲) ماده (۹) آن، طبق مفاد این آیین نامه نسبت به تعیین بهره بردار اقدام کند.

تبصره ۲. دارنده گواهی کشف موظف است طرح های عملیاتی مورد نیاز برای بهره برداری را بر اساس دستورالعمل وزارت و توسط اشخاص دارای مجوز صلاحیت نظام مهندسی معدن تهیه و به وزارت تسلیم کند.

ماده ۳۷. وزارت موظف است نسبت به بررسی مدارک و طرح بهره برداری اقدام و در صورت کامل بودن آن، پروانه بهره برداری معدن را بر اساس گواهی کشف و طرح بهره برداری مصوب صادر کند. در صورت وجود نقص در طرح بهره برداری، وزارت ضمن اعلام موارد به صورت کتبی، به متقاضی مهلت مناسبی برای رفع نقص می دهد. عدم رفع نقص در مهلت مقرر موجب سلب حق اولویت وی می شود و وزارت موظف به واگذاری گواهی کشف طبق مقررات این آیین نامه با رعایت حقوق کاشف وفق تبصره ماده (۸) قانون و تبصره (۲) ماده (۹) آن است.

ماده ۳۸. متقاضی موظف است در زمان صدور پروانه بهره برداری، نحوه بهره برداری از مواد معدنی مندرج در گواهی کشف را در

طرح بهره برداری خود منظور کند تا در پروانه بهره برداری به

عنوان مواد معدنی قابل استخراج و استحصال درج شود.

تبصره ۱. حقوق دولتی براساس مواد معدنی مندرج در پروانه بهره

برداری محاسبه و دریافت می شود.

تبصره ۲. در تمامی مراحل عملیات معدنی، باطله های حاصل پس

از پایان انقضای مدت پروانه بهره برداری، متعلق به دولت است.

ماده ۴۱. دارنده پروانه بهره برداری و مجوز برداشت فقط مجاز به

عملیات معدنی آن دسته از مواد معدنی است که در متن مجوز

قید شده باشد. چنانچه دارنده مجوز ضمن عملیات معدنی در

محدوده مربوط، به ماده معدنی دیگری غیر از آنچه که در مجوز

قید شده است، برخورد کند، موظف است مراتب را به وزارت

گزارش، تا در صورت موافقت، با رعایت مفاد این آیین نامه اقدام

شود.

ماده ۴۴. مدت هر دوره بهره برداری معدن براساس درخواست
متقاضی، متناسب با ذخیره معدنی و طرح بهره برداری مصوب،
حداقل دو برابر مدت بازگشت سرمایه و حداکثر تا (۲۵) سال با
تأیید وزارت تعیین می شود.

ماده ۴۵. چنانچه بهره بردار، متقاضی تمدید پروانه بهره برداری
خود باشد، موظف است هجده ماه قبل از انقضای اعتبار پروانه
بهره برداری، تقاضای خود را به وزارت ارائه و حداکثر یک سال
مانده به پایان اعتبار پروانه، مستندات لازم را در مورد باقیمانده
ذخایر معدنی و ذخایر معدنی حاصل از اکتشاف حین بهره برداری
و طرح بهره برداری مربوط به دوره بهره برداری جدید به وزارت
تسلیم کند.

ماده ۴۷. انتقال پروانه بهره برداری منوط به ارائه مفاسد حساب

حقوق دولتی و سند صلح توسط انتقال دهنده طبق دستورالعمل

دولتی و سند صلح توسط انتقال دهنده طبق دستورالعمل مربوط

و با موافقت وزارت است. انتقال گیرنده باید از توان فنی و مالی

لازم برای انجام تعهدات و الزامات قانونی مربوط برخوردار باشد.

تبصره: تاریخ قطعی و رسمی انتقال، تاریخ ظهرو نویسی پروانه بهره

برداری از سوی وزارت است.

ماده ۴۹. متقاضیان اجازه برداشت موضوع ماده (۱۳) قانون، موظفند

درخواست خود را طبق برگه (فرم) مربوط شامل مواردی از جمله تعیین

مختصات محدوده، میزان استخراج و مدت برداشت، به وزارت

تسلیم کنند. وزارت طبق دستورالعمل مربوط، اجازه برداشت را

صادر می کند. اینگونه مجوزها قابل انتقال به غیر نیستند.

ماده ۵۰. میزان و مدت اجازه برداشت برای مجریان طرح های عمرانی
یا پیمانکاران مربوط متناسب با نیاز و مدت اجرای طرح آنها خواهد
بود. دارندگان این قبیل اجازه برداشت ها، حق فروش مواد معدنی
مورد برداشت را نداشته و در صورت تخلف از این ماده مطابق ماده
(۲۰) قانون با آنها رفتار خواهد شد.

ماده ۵۱. بهره بردار موظف است در پایان هر سال، گزارش کامل عملیات
بهره برداری را طبق چارچوب تعیین شده از سوی وزارت که شامل
اطلاعاتی از جمله میزان استخراج، قیمت تمام شده، قیمت فروش، آمار
و اطلاعات منابع انسانی است، تهیه و به وزارت تسلیم کند.

(قیمت تمام شده - قیمت فروش = قیمت سرمعدن)

تبصره ۱. بهره برداران و دارندگان اجازه برداشت موظفند از تاریخ صدور
مجوز، آمار و اطلاعات مربوط به میزان تولید و فروش خود را به تفکیک
نوع و کیفیت مواد معدنی استخراج شده به صورت ماهانه به وزارت
گزارش کنند.

تبصره ۲. آمار مربوط به میزان استخراج، تولید، حمل و فروش روزانه مواد

معدنی باید به طور مرتب در سر معدن ثبت و نگهداری شود.

تبصره ۳. ارائه گزارش های ماهانه جزء تعهدات بهره بردار محسوب و در

پروانه بهره برداری درج می شود. در صورت عدم ارائه گزارش های ماهانه

تا سقف زمانی سه ماه متوالی یا شش ماه متناوب، طبق مقررات با بهره

بردار رفتار خواهد شد.

ماده ۵۲. میزان استخراج سالانه مندرج در پروانه بهره برداری بنا به

درخواست بهره بردار و طبق دستورالعمل وزارت در طول مدت اعتبار

پروانه بهره برداری، قابل افزایش یا کاهش است.

ماده ۵۳. توقف عملیات بهره برداری به منظور اکتشاف، تهیه و تجهیز و ایجاد تأسیسات جدید و یا به هر دلیل دیگر، منوط به کسب اجازه و تأیید وزارت است. در صورت تعطیلی بیش از شش ماه متوالی معدن بدون اخذ مجوز، بهره بردار مشمول ماده (۲۰) قانون خواهد شد.

تبصره ۱. مدت توقف عملیات بهره برداری معادنی که استخراج آنها فصلی است و در طرح بهره برداری مصوب پیش بینی شده است، مشمول مفاد این ماده نمی شود. (نمک های آبی و سایر رسوبات تبخیری)

تبصره ۲. مدت زمان تعطیلی معدن که خارج از ید و اختیار بهره بردار است، با تأیید شورا می تواند جزء مدت بهره برداری منظور نشود. در این مدت بهره بردار موظف به حفاظت از معدن است و مشمول پرداخت حقوق دولتی نخواهد شد.

ماده ۶۰. در اجرای ماده (۱۴) قانون و تبصره (۲) آن، حقوق دولتی بر مبنای ده درصد از بهای هر واحد ماده و یا مواد معدنی استخراج شده به نرخ روز در سر معدن تعیین می شود.

ماده ۶۱. وزارت موظف است درصد حقوق دولتی را هرسال یک بار بازنگری کند و یا در صورت تغییر شرایط و ضرورت بازنگری در درصد تعیین شده به تشخیص وزارت، این تغییر بر اساس طرحی خواهد بود که توسط بهره بردار ارائه و به تأیید وزارت می رسد.

تبصره ۱. بهره بردار در دوره تجهیز و آماده سازی معدن، از پرداخت حقوق دولتی معاف است. مدت تجهیز و آماده سازی براساس طرح بهره برداری مصوب و به تشخیص وزارت تعیین می شود.

تبصره ۲. حمل و فروش ماده معدنی موضوع پروانه بهره برداری حاصل از انجام عملیات تجهیز و آماده سازی معدن با موافقت وزارت و پرداخت حقوق دولتی بلامانع است.

ماده ۶۲. بهره بردار موظف است حقوق دولتی را به صورت علی الحساب

بر مبنای گزارش های عملکرد ماهانه خود پس از محاسبه و ابلاغ وزارت،

به حساب مربوط در خزانه که توسط وزارت اعلام می شود، واریز کند.

وزارت در پایان هر سال پس از دریافت گزارش عملکرد سالانه از بهره

بردار، حقوق دولتی را به صورت قطعی تعیین و به وی ابلاغ می کند.

تبصره ۱. چنانچه میزان استخراج سالانه معدن از میزان استخراج سالانه

مندرج در پروانه بهره برداری کمتر باشد، بهره بردار موظف است حقوق

دولتی متعلقه را بر مبنای میزان استخراج مندرج در پروانه پرداخت کند.

تبصره ۲. تعیین تکلیف برداشت بیش از میزان استخراج سالانه مندرج

در پروانه بهره برداری بر اساس دستورالعمل وزارت خواهد بود.

ماده ۶۳. وزارت پس از دریافت گزارش عملکرد سالانه بهره بردار، ظرف دو ماه از تاریخ وصول گزارش، بررسی های لازم را انجام و ضمن ثبت اطلاعات در سامانه مربوط، به ترتیب زیر عمل می کند:

الف) در صورت تأیید گزارش بهره بردار، حقوق دولتی قطعی را محاسبه و به وی ابلاغ می کند. بهره بردار مکلف به تسویه حساب حقوق دولتی ظرف یک ماه پس از ابلاغ است.

ب) در صورت عدم ارائه گزارش از طرف بهره بردار و یا در مواردی که وزارت ارقام اعلام شده از سوی بهره بردار را در مورد میزان استخراج و بهای فروش ماده معدنی در سر معدن تأیید نکند، وزارت به تشخیص خود نسبت به محاسبه و مطالبه حقوق دولتی اقدام کند.

پ) در مواردی که بهره بردار در گزارش سالانه، میزان استخراج را کمتر از میزان مندرج در پروانه بهره برداری اعلام کند و دلایل توجیهی وی مشمول موارد خارج از ید و اراده بهره بردار باشد، با تأیید شورا، حقوق دولتی بر اساس میزان استخراج واقعی محاسبه و مطالبه می شود.

ت) گزارش عملکرد بهره بردار باید به تأیید مسئول فنی معدن دارای مجوز صلاحیت نظام مهندسی معدن برسد.

ت) گزارش عملکرد بهره بردار باید به تأیید مسئول فنی معدن دارای مجوز صلاحیت نظام مهندسی معدن برسد.

ماده ۶۴. به تشخیص وزارت و یا در صورت تقاضای بهره بردار برای برخورداری از معافیت موضوع تبصره (۵)^۱ ماده (۱۴) قانون، مراتب به شورا برای اتخاذ تصمیم اعلام می شود. وزارت موظف است دستورالعمل چگونگی استفاده بهره برداران معادن از معافیت مذکور را تهیه و ابلاغ کند.

ماده ۶۵. چنانچه بهره بردار از پرداخت حقوق دولتی در موعد مقرر خودداری کند، وزارت حقوق دولتی را از محل تضمین وی برداشت و بهره بردار مکلف به تجدید تضمین حقوق دولتی مربوط، ظرف یک ماه خواهد بود و در غیر اینصورت بهره بردار مشمول ماده (۲۰) قانون خواهد شد.

^۱ - تبصره ۵ ماده ۱۴ قانون معادن: بهره برداران معادنی که در جهت بهره برداری بهینه و فرآوری و صیانت از ذخایر معدنی، ارتقاء بهره وری و تحقیق و توسعه و اکتشاف و حفظ محیط زیست در معدن مربوط اقدام نمایند، با تأیید شورای عالی معادن از پرداخت حداکثر تا بیست درصد (۲۰٪) حقوق دولتی معاف می باشند.

آئین نامه ایمنی در معادن مصوب ۱۳۹۱/۱۱/۳۰

مواد منفجره و آتشباری

الف) الزامات عمومی

ماده ۲۶۱. آتشبار باید دوره آموزشی لازم را گذرانده و صلاحیت وی توسط سازمان های ذی صلاح تأیید شود.

ماده ۲۶۲. هر آتشبار باید دفتر مخصوصی جهت ثبت مقدار مواد منفجره دریافتی و مصرفی داشته باشد. پس از اتمام هر دفتر، آتشبار باید آن را به سرپرست معدن تحویل داده و حداقل تا شش ماه نگهداری شود.

ماده ۲۶۳. بکار بردن باروت در معادن زیرزمینی ممنوع است.

ماده ۲۶۴. قرار دادن ماده منفجره در مجاورت برف، یخ و آتش ممنوع است.

ماده ۲۶۵. بکار بردن مواد منفجره یخ زده یا فاسد ممنوع است.

ماده ۲۶۶. بکار بردن فتیله ای که حتی یک بار رطوبت به آن نفوذ کرده و یا تحت تأثیر حرارت و برودت قرار گرفته و یا به نحو دیگری مشخصات فنی خود را از دست داده باشد، ممنوع است.

ماده ۲۶۷. پیدا شدن یا مفقود شدن مواد منفجره و دستگاه آتش کن در داخل یا خارج معدن باید فوراً به سرپرست معدن گزارش شود.

ماده ۲۶۸. آتشباری فقط با خرج گذاری در چال مجاز بوده و استفاده از مواد منفجره در خارج از چال ممنوع است.

ماده ۲۶۹. قبل از استفاده از هر صندوق به منظور اطمینان از سالم بودن فتیله و همچنین آگاهی از سرعت اشتعال آن باید از آن نمونه برداری و آزمایش شود.

ماده ۲۷۰. امحاء مواد منفجره فاسد باید منحصراً توسط مسئولین ذی ربط و با رعایت اصول ایمنی مربوط به مخاطرات و آلودگی ناشی از عملیات امحاء انجام شود.

ماده ۲۷۱. کلیه مواد منفجره در معادن باید بر اساس تاریخ و مطابق دستورالعمل کارخانه سازنده، نگهداری و مصرف شوند.

مقررات ویژه آتشباری در معادن زغال سنگ

ماده ۳۴۵. در معادن دارای گاز زغال یا گرد زغال فقط باید از مواد منفجره مجاز (ضدگاز زغال) برای آتشباری در جبهه کارهای زغالدار استفاده شود.

ماده ۳۴۶. قبل از خرج گذاری آتشبار باید هوای اطراف جبهه کار را تا شعاع ۳۰ متری آزمایش نماید تا در صورتی که میزان گاز زغال از یک درصد تجاوز کند از خرج گذاری خودداری نموده و مراتب را به سرپرست معدن اطلاع دهد.

ماده ۳۴۸. در محلی که آتشباری انجام می شود باید وسایل اطفای حریق مناسب موجود باشد.

ماده ۳۵۱. استفاده از فتیله های معمولی و انفجاری در معدنی که در آنها گاز زغال یا گرد زغال وجود دارد، ممنوع است و آتشباری باید فقط با چاشنی الکتریکی ایمن و سیم های روپوش دار صورت گیرد.

روشنایی در معادن زیرزمینی

ماده ۴۰۷. ورود افراد به معادن زیرزمینی بدون چراغ انفرادی ممنوع است.

ماده ۴۰۸. لامپ های روشنایی فردی باید حداقل شدت روشنایی ۱۵۰ لوکس را در فاصله ۱/۲ متر در مدت ده ساعت تأمین کنند.

ماده ۴۰۹. در معادن زغالسنگ باید منحصراً از چراغ باطری دار ایمنی استفاده شود.

ماده ۴۱۰. چراغ های انفرادی در زمان تحویل به کارگران باید کاملاً سالم و آماده به کار باشند.

ماده ۴۱۱. ساختمان چراغ باید طوری باشد که فقط در چراغخانه بتوان با وسایل مخصوص آن را باز و بسته کرد.

ماده ۴۱۲. استفاده از چراغ کاربیتی یا چراغ اطمینان شعله ای در معادن زیرزمینی ممنوع است.

ماده ۴۱۳. ساختمان چراغخانه نباید از مصالح قابل اشتغال ساخته شده

باشد و باید خوب تهویه شود و به گونه ای طراحی شود تا کارکنان در مواقع خطر بتوانند محل کار را فوراً ترک نمایند.

ماده ۴۱۴. استفاده از بخاری و شعله آزاد و همچنین استعمال دخانیات در چراغخانه ممنوع است.

ماده ۴۱۵. چراغخانه باید به وسایل آتش نشانی از قبیل کپسول های اطفاء حریق مناسب و جعبه های مخصوص ماسه و غیره مجهز باشد.

ماده ۴۱۶. تعداد چراغ های سالم انفرادی در هر چراغخانه باید ده درصد بیشتر از تعداد کارگران زیرزمینی باشد.

ماده ۴۱۷. مسئول ایمنی معدن موظف است حداقل یک بار در ماه، تمام چراغ های انفرادی را بازدید و دقیقاً کنترل نماید.

آتش سوزی و انفجار

الف) الزامات عمومی

ماده ۴۴۰. تمام معادن باید به وسایل اعلام و اطفای حریق مناسب منطبق بر آئین نامه پیشگیری و مبارزه با آتش سوزی در کارگاه ها مصوب شورای عالی حفاظت فنی تجهیز شده، نگهداری و آزمایش شوند.

ماده ۴۴۱. برج چاه، دیوار ساختمان های اطراف آن، دیواره چاه ها و دهانه ارتباطی آنها و کلیه تأسیسات زیرزمینی از قبیل: موتورخانه ها، انبارها، تعمیرگاه ها و پمپ خانه ها باید از مصالح و مواد غیرسوختنی ساخته شوند.

ماده ۴۴۲. هر فردی که متوجه آتش سوزی شود باید سریعاً مراتب را به مسئولین مربوطه اطلاع دهد و اقدامات اولیه برای مهار و پیشگیری از گسترش حریق را صورت دهد.

ماده ۴۴۳. در معادن زیرزمینی باید ماسک تنفسی (رسپیراتور) مناسب و چراغ ایمنی به تعداد کافی برای گروه آتش نشانی آماده باشد، استفاده از تجهیزات ایمنی و وسایل حفاظت فردی مناسب بر اساس آیین نامه های مربوطه مصوب شورای عالی حفاظت فنی الزامی است.

قانون نظام مهندسی معدن مصوب ۱۳۷۹/۱۱/۲۵

ماده ۱. تعاریف:

نظام مهندسی معدن: عبارت است از مجموعه تشکیلات، سازمان ها، تشکل های صنفی، مهندسی، حرفه ای، اشخاص حقیقی و حقوقی و مجموعه قوانین و مقررات، آیین نامه ها و استانداردها در بخش معدن

حرفه های مهندسی معدن:

منظور حرفه های مهندسی و کارشناسی و کاردانی مرتبط با فعالیت های معدنی است.

ماده ۲. اهداف و وظایف نظام مهندسی معدن عبارتند از:

الف) حفظ و افزایش بهره وری منابع معدنی که سرمایه های ملی تجدیدناپذیر هستند.

ب) تنسيق امور مربوط به مشاغل و حرفه های فنی و مهندسی در فعالیت های معدنی.

- پ) تأمین موجبات رشد و اعتلای مهندسی معدن در کشور
- ت) ترویج اصول فنی و مهندسی معدن در فعالیت های معدنی.
- ث) بالا بردن کیفیت خدمات مهندسی و نظارت بر حسن اجرای خدمات
- ج) ارتقای دانش فنی صاحبان حرفه ها در بخش معدن
- چ) وضع مقررات به منظور اطمینان از رعایت اصول ایمنی، بهداشت، بهره دهی مناسب، حفظ محیط زیست، صرفه اقتصادی و نظارت بر اجرای آن.
- ح) فراهم ساختن زمینه همکاری میان وزارت صنایع و معادن و تشکل های مهندسی، حرفه ای و صنعتی در بخش معدن.
- خ) ایجاد زمینه های مشارکت صاحبان حرفه های مهندسی معدن در تهیه و اجرای طرح های توسعه و عمرانی کشور.
- د) ایجاد و تحکیم روابط حرفه ای در سطح ملی و بین المللی و معرفی نمایندگان برای شرکت در مجامع علمی و فنی.

تشکیلات، ارکان، وظایف و اختیارات سازمان

ماده ۵. ارکان سازمان عبارت است از هریک از سازمان های استان ها، هیأت عمومی سازمان، شورای مرکزی سازمان، رئیس سازمان و شورای انتظامی نظام مهندسی.

ماده ۶. برای تشکیل سازمان استان وجود حداقل بیست نفر داوطلب عضویت از بین دارندگان مدرک در رشته های اصلی شامل مهندسی معدن، مهندسی متالوژی با گرایش استخراجی، زمین شناسی و مهندسی نقشه برداری ضروری است.

تبصره ۱. داوطلبان عضویت باید حداقل شش ماه قبل از تقاضای عضویت در آن استان مقیم بوده و یا متولد آن استان باشد.

تبصره ۲. صاحبان هریک از حرفه های مهندسی معدن در بیش از یک سازمان استان نمی توانند عضویت یابند.

ماده ۷. عضویت اشخاص حقوقی شاغل به کار مهندسی در رشته های اصلی و اشخاص حقیقی در رشته های مرتبط با حرفه های مهندسی

معدن در سازمان استان، به شرط واجد شرایط بودن بر اساس این قانون،
بلامانع است.

ماده ۱۰. هریک از سازمان های استان دارای هیأت مدیره ای خواهند

بود که از بین اعضای داوطلب واجد شرایط در رشته های اصلی حرفه

های مهندسی معدن برای یک دوره سه ساله انتخاب خواهند شد و

انتخاب مجدد اعضای هیأت مدیره بلامانع است.

ماده ۱۱. شرایط انتخاب شوندگان هیأت مدیره سازمان استان به شرح

زیر می باشد:

الف) تابعیت جمهوری اسلامی ایران

ب) عدم اعتیاد به مواد مخدر

پ) دارا بودن صلاحیت علمی و حرفه ای به میزان مندرج در آیین نامه.

ت) نداشتن پیشینه کیفری.

ماده ۱۲. تعداد اعضای اصلی هیأت مدیره سازمان پنج نفر و تعداد

اعضای علی البدل دو نفر که از رشته های اصلی خواهند بود. ترکیب و

چگونگی انتخاب اعضا و هیأت مدیره در آیین نامه اجرایی معین می شود.

ماده ۱۷. به منظور گسترش همکاری های حرفه ای و جلب مشارکت

اعضاء و کارشناسی دقیق تر مسائل ویژه هریک از رشته های تخصصی

موجود در سازمان استان، اجازه داده می شود، گروه های تخصصی هر

رشته از حرفه های مهندسی معدن، متشکل از اعضای سازمان در همان

رشته تشکیل شود. چگونگی فعالیت و مدیریت گروه ها به موجب آیین

نامه اجرایی این قانون تعیین می شود.

شورای انتظامی

ماده ۷۵. هر سازمان استان دارای یک شورای انتظامی متشکل از یک نفر حقوقدان به معرفی رئیس کل دادگستری استان و دو نفر از اعضا که به معرفی هیأت مدیره و با حکم شورای مرکزی سازمان مهندسی معدن برای مدت سه سال منصوب می شوند، خواهد بود و انتخاب مجدد آنان بلامانع است.

تبصره ۵. دو عضوی که از جانب هیأت مدیره معرفی می گردند، نباید عضو هیأت مدیره باشند ولی لازم است شرایط عضویت در هیأت مدیره را داشته باشند.

ماده ۷۷. شورای انتظامی استان مرجع رسیدگی به شکایات و دعاوی اشخاص حقیقی و حقوقی درخصوص تخلفات حرفه ای، انضباطی و انتظامی مهندسان، کارشناسان و کاردان های فنی عضو سازمان استان می باشد.

کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که در مورد هریک از اعضای سازمان استان یا دارنده پروانه اشتغال شکایتی در مورد تخلفات انضباطی، انتظامی و یا حرفه ای وی داشته باشد، می توانند شکایت خود را به طور کتبی و با درج مشخصات و شرح تخلف مورد ادعا به انضمام اسناد و مدارک مربوط به دبیرخانه سازمان استان ارسال یا تحویل نمایند.

تبصره ۱. در صورتیکه مشتکی عنه عضو سازمان استان دیگری غیر از سازمان استان واصل کننده شکایت باشد، سازمان استان محل وقوع تخلف صالح برای رسیدگی به شکایت است.

تبصره ۲. به شکایات واصل شده که بدون امضاء، نام و نشانی کامل شاکی باشد، ترتیب اثر داده نخواهد شد.

تبصره ۳. هیأت مدیره می تواند در صورت اطلاع از وقوع تخلف بدون دریافت شکایت رأساً نیز به شورای انتظامی استان اعلام شکایت کند.